

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.38

УДК 346.21

А.В. СМІТЮХ

*Андрій Володимирович Смітюх, доктор юридичних наук, доцент, професор Одеського національного університету імені І.І. Мечникова**

ORCID: 0000-0002-4778-4143

ПІДСТАВИ ВИХОДУ УЧАСНИКА З ТОВАРИСТВ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПОДІБНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження інституту виходу учасника з товариства з обмеженою відповідальністю обумовлюється тим, що цей інститут зазнав істотних змін у зв'язку з прийняттям 6 лютого 2018 р. Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»¹. При цьому аналіз правового регулювання виходу в інших правових системах свідчить про істотну варіативність підходів до цього питання, зокрема – до підстав виходу та відмінність цих підходів від тих, що передбачені як чинним законодавством України, так і положеннями, які втратили чинність.

Поняття «вихід» у цій статті охоплює усі випадки, коли корпоративні правовідносини участі у товаристві припиняються внаслідок волевиявлення учасника, здійсненого ним при реалізації суб'єктивного корпоративного права, тобто права, адресованого іншим учасникам корпоративних правовідносин – товариству та/або іншим учасникам і спрямованого на реалізацію законного інвестиційного інтересу учасника, незалежно від механізму і процедури здійснення виходу. Таким чином у деяких випадках «вихід» означатиме також «викуп частки», якщо товариство або учасники зобов'язані придбати частку внаслідок волевиявлення учасника. Проте законодавчі акти держав, правові системи яких передбачають лише примусовий викуп частки учасника товариством та/або викуп частки учасника за домовленістю з товариством, у цій роботі не розглядаються.

Вихід учасника розглядатиметься в товариствах з обмеженою відповідальністю та організаційно-правових формах, які є подібними до цього виду товариств, зокрема у Нідерландах це *besloten vennootschap*, у Великобританії – *private limited company*. Також у цій роботі розглядаються підстави виходу учасника з простого акціонерного товариства за законодавством Республіки Польща. Просте акціонерне товариство (*prosta spółka akcyjna*) є новим видом господарських товариств за польським законодавством, відмінним як від акціонерних товариств (*spółka akcyjna*) так і від товариств з обмеженою відповідальністю (*spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*) і займає між ними проміжне становище: це по суті гібрид ТОВ і ПрАТ за законодавством України.

Таким чином, у цій статті досліджуватимуться нормативно-правові акти правових систем Вірменії, Бельгії, Білорусі, Великобританії, Нідерландів, Російської Федерації, Польщі, Туреччини, України, Чехії і Швейцарії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання виходу учасника з товариства з обмеженою відповідальністю досліджувалось такими авторами, як О. Климчук та Т. Христюк, О.Р. Кібенко, С. Коровін та В. Левков, С.С. Кравченко, В.М. Кравчук, С.Д. Могілевський, Л.С. Нецька, О.В. Просянюк, І.В. Спасибо-Фатєєва, С. Трикур, Г.О. Уразова, С.Ю. Філіппова, які приділили значну увагу питанням правової природи виходу учасника з товариства, моменту, з якого учасник вважається таким, що вийшов з товариства, його

© А.В. Смітюх, 2020

* *Andrii Smitiukh, Dr. Hab. in Law, Associate Professor, Professor of Odessa I.I. Mechnikov National University*

наслідкам та доцільності збереження інституту виходу, проте порівняльно-правове дослідження підстав виходу учасника досі не здійснювалося.

Формулювання мети статті. Виходячи з цих міркувань, мета даної статті полягає в тому, щоб дослідити та узагальнити підстави виходу учасника з товариств з обмеженою відповідальністю та юридичних осіб подібних організаційно-правових форм у правових системах Вірменії, Бельгії, Білорусі, Великобританії, Нідерландів, Російської Федерації, Польщі, Туреччини, України, Чехії і Швейцарії.

Виклад основного матеріалу. Волевиявлення учасника щодо припинення корпоративних правовідносин участі у товаристві є необхідною умовою виходу у всіх правових системах, корпоративне право яких передбачає інститут виходу. Аналіз ч. 2 ст. 100 (у редакції, що була чинною до 17 червня 2018 р.), ст. 148 ЦК України² та п. «в» ч. 1 ст. 10, ст. 54 Закону України «Про господарські товариства»³, тобто законодавчих актів, які регулювали вихід до набуття чинності Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», дає змогу зробити висновок про те, що волевиявлення учасника щодо виходу було єдиною і безумовною підставою виходу у правовій системі України.

Вищі судові інстанції України беззаперечно поділяли цю позицію, зауважуючи, що учасник товариства має право у будь-який час вийти з товариства незалежно від згоди інших учасників та самого товариства (п. 28 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. № 13⁴, п. 4.12. постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 р. № 4⁵), при цьому вихід зі складу учасників товариства не пов'язується ні з рішенням загальних зборів учасників, ні з внесенням змін до установчих документів товариства, а положення установчих документів, які обмежують чи забороняють право на вихід учасника з товариства, є такими, що суперечать чинному законодавству (п. 28 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. № 13⁶, п. 4.12. постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 р. № 4⁷, постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 4 червня 2018 у справі № 914/271/17⁸).

На даний момент подібний підхід закріплений у правових системах Республіки Вірменія (ст. 21 Закону Республіки Вірменія «Про товариства з обмеженою відповідальністю»⁹) Республіки Білорусь (ст. 103 Закону Республіки Білорусь «Про господарські товариства»¹⁰). Цей підхід до визначення підстав виходу є найбільш волюнтаристичним: єдиною підставою виходу за такого підходу визнається волевиявлення учасника щодо реалізації встановленого законом права, яке не може бути обмежене установчим документом товариства.

Стаття 26 Закону РФ «Про товариства з обмеженою відповідальністю» також визначає єдиною підставою виходу волевиявлення учасника «незалежно від згоди інших учасників чи товариства», проте учасник має це право, отже, вихід є можливим, лише якщо таке право передбачене статутом: відповідне положення статуту затверджується рішенням загальних зборів учасників, яке приймається одностайн¹¹. Таким чином, право учасника на вихід стає елементом корпоративних правовідносин лише за наявності консенсусу учасників товариства, проте якщо право на вихід закріплене у статуті товариства, підстава виходу учасника нічим не відрізняється від розглянутих вище.

При цьому іноземні, зокрема польські дослідники, не вбачали у праві європейських країн аналогів інституту виходу у тому форматі, що передбачений законодавством України, називаючи такий формат «оригінальним»¹².

Із 17 червня 2018 р. чинне законодавство України (ч. 1 ст. 100 ЦК України¹³ та ч. 1 ст. 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»¹⁴) передбачає єдиною підставою виходу волевиявлення учасника щодо реалізації встановленого законом права, яке не може бути обмежене установчим документом товариства, лише для учасників, частка яких є меншою за 50 %. Учасник, частка якого становить 50 або більше відсотків, може вийти з товариства лише за згодою всіх інших учасників (ч. 1 ст. 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»¹⁵).

Отже, підстава виходу мажоритарного учасника за чинним законодавством України становить фактичний склад, до якого крім волевиявлення учасника припинити корпоративні правовідносини участі входить також волевиявлення решти учасників, яке втілює згоду на його вихід.

Можна бачити, що елементи цього фактичного складу мають суто суб'єктивний характер – це чисте волевиявлення осіб, яке не залежить від об'єктивних чинників.

Таким чином, у правовій системі України підставою виходу учасника з товариства в будь-якому випадку є виключно волевиявлення: це волевиявлення учасника, що виходить, а якщо такий учасник є мажоритарієм – то таке волевиявлення має бути поєднане з волевиявленням решти учасників.

Проте в інших правових системах до фактичного складу, що формує підставу виходу учасника з товариства, входять, поряд з волевиявленням учасника щодо виходу, яке є основним елементом складу, додаткові елементи об'єктивного характеру.

Зокрема, ч. 2 ст. 822 Цивільного кодексу Швейцарії¹⁶ і ч. 1 ст. 638 Господарського кодексу Туреччини¹⁷ встановлюють, що установчий документ товариства може передбачати право учасника вийти з товариства в позасудовому порядку за настання певних умов. Таким чином підставою для позасудового виходу учасника з товариства у Швейцарії і Туреччині є фактичний склад, елементами якого є волевиявлення учасника щодо виходу (суб'єктивний елемент) та наявність обставини, визначеної установчим документом (об'єктивний елемент).

При цьому слід зауважити, що сама наявність права на вихід і коло обставин, за яких це право може бути реалізоване, визначаються спільним волевиявленням учасників, закріпленим в установчому документі, тобто передумова існування права виходу з товариства та відповідних об'єктивних обставин є суб'єктивною.

Закон Чеської Республіки «Про господарські товариства та кооперативи (Закон про господарські корпоративні товариства)» передбачає право вийти учасника з товариства у позасудовому порядку, якщо він не голосував за прийняття загальними зборами рішення про сплату додаткових платежів на його частку понад внесений

вклад відповідно до ст. ст. 139, 162, 164 Закону (такі платежі не призводять до збільшення часток та виходячи з контексту положень Закону сплачуються для покриття збитків товариства), або голосував проти прийняття рішення про зміну основного напрямку підприємницької діяльності товариства, або продовження строку діяльності товариства (ст. 202 Закону)¹⁸.

Таким чином, підставою для позасудового виходу учасника з товариства у Чеській Республіці є фактичний склад, елементами якого є волевиявлення учасника щодо виходу (суб'єктивний елемент) та наявність певного, визначеного Законом рішення загальних зборів, за прийняття якого такий учасник не голосував, або проти прийняття якого він голосував (об'єктивний елемент).

Цей підхід у цілому подібний до підходу щодо обов'язкового викупу акціонерним товариством акцій на вимогу акціонерів, закріпленого у ст. 68 Закону України «Про акціонерні товариства»: обов'язковий викуп акцій також здійснюється, якщо акціонер зареєструвався для участі у загальних зборах і голосував проти рішення загальних зборів про злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ, зміну типу товариства, про надання згоди на вчинення товариством значних правочинів та правочинів, щодо яких є заінтересованість, про зміну розміру статутного капіталу та про відмову від використання переважного права акціонера на придбання акцій додаткової емісії у процесі їх розміщення)¹⁹. Особливістю правової системи Чехії є те, що цей підхід, притаманний АТ і публічним компаніям, поширений на товариство з обмеженою відповідальністю.

Нарешті, у багатьох правових системах волевиявлення учасника щодо виходу з товариства (суб'єктивний елемент) має бути підкріплене наявністю поважної обставини («ważna przyczyna» відповідно до ст. 300-50 Кодексу господарських товариств Республіки Польща²⁰, «justes motifs», або в англійському перекладі «good cause» відповідно до ст. 822 Цивільного кодексу Швейцарії²¹ та ст. 2:68 Кодексу товариств та об'єднань Бельгії²²).

Така «поважна», «належна», «справедлива» причина є, безумовно, оціночним поняттям, тому вихід із товариства з цією підставою у всіх зазначених правових системах можливий за рішенням суду, яке суд приймає за позовом учасника, що обґрунтовує наявність такої підстави.

Стаття 300-50 Кодексу господарських товариств Республіки Польща певним чином деталізує це положення, зазначаючи, що поважна причина має бути виправдана відносинами між учасниками або між товариством та учасником, що виходить з товариства, в результаті чого такому учаснику «спричинено значну шкоду»²³. Для міноритарного учасника це може бути, зокрема, прийняття загальними зборами забезпеченого голосами мажоритарного учасника рішення про розподіл прибутку без сплати дивідендів з наступним спрямуванням прибутку на платежі, які отримують підконтрольні мажоритарію особи²⁴.

Подібні, але більш деталізовані підстави для виходу учасника у судовому порядку містять правові системи Нідерландів (згідно зі ст. 2:343 ЦК Нідерландів учасник товариства, права чи інтереси якого порушено іншими учасниками або самим товариством, у спосіб, який виключає розумне очікування продовження ним участі, може подати позов про вихід з товариства²⁵), Чеської Республіки (згідно з ч. 1 ст. 205 Закону Чеської Республіки «Про господарські товариства та кооперативи (Закону про господарські корпорації)» учасник звертається до суду з позовом про припинення його участі, якщо від нього не можна розумно очікувати продовження участі у товаристві²⁶), Великої Британії (згідно зі ст. 994 Закону «Про компанії» учасник може подати до суду позов про викуп його частки іншим учасником або самої компанією з відповідним зменшенням статутного капіталу, якщо компанія провадить чи провадила діяльність у спосіб, що порушує законні інтереси (is unfairly prejudicial to the interests) такого учасника, всіх чи частини учасників, або якщо таке порушення відбувається чи може відбутися внаслідок дій чи бездіяльності, що вчинені чи заплановані до вчинення компанією або від її імені²⁷).

Видається, що йдеться про дві подібні, але все ж таки відмінні за ступенем жорсткості об'єктивні підстави виходу учасника, що доповнюють суб'єктивну підставу виходу (волевиявлення учасника), встановлюються судом і які у термінах правової системи України можна охарактеризувати як:

1) істотне порушення товариством або іншими учасниками прав або охоронюваних законом інтересів (Бельгія, Велика Британія, Польща, Швейцарія);

2) істотне порушення товариством або іншими учасниками прав або охоронюваних законом інтересів, яке за своїм характером виключає подальшу участь у товаристві (Нідерланди, Чехія).

Висновки. Таким чином, можна бачити, що підставою виходу учасника з товариства з обмеженою відповідальністю та юридичних осіб подібних організаційно-правових форм у різних правових системах є факт волевиявлення учасника щодо виходу (Україна – щодо учасника, частка якого є меншою за 50 % статутного капіталу, а також Вірменія, Білорусь та РФ щодо будь-якого учасника), або фактичний склад, до якого крім факту волевиявлення учасника щодо виходу (основного елементу) входить додатковий елемент суб'єктивного або об'єктивного характеру, який, у свою чергу, може бути таким, що виражений в оціночних категоріях, або ні, а саме:

– елемент суб'єктивного характеру – волевиявлення решти учасників щодо погодження виходу учасника з товариства (Україна – щодо учасників, частка яких дорівнює або перевищує 50 % статутного капіталу);

– елемент об'єктивного характеру – обставина, визначена установчим документом (Туреччина та Швейцарія);

– елемент об'єктивного характеру – наявність певного, визначеного Законом рішення загальних зборів, за прийняття якого такий учасник не голосував, або проти прийняття якого він голосував (Чехія);

– елемент об'єктивного характеру, що виражений в оціночних категоріях – наявність істотного порушення товариством або іншими учасниками прав або охоронюваних законом інтересів (Бельгія, Велика Британія, Польща, Туреччина, Швейцарія);

– елемент об'єктивного характеру, що виражений в оціночних категоріях – наявність істотного порушення товариством або іншими учасниками прав або охоронюваних законом інтересів, яке за своїм характером виключає подальшу участь у товаристві (Нідерланди, Чехія).

Можна бачити кореляцію між порядком виходу учасника з товариства та характером додаткового елементу фактичного складу виходу: якщо додатковий елемент є суб'єктивним або об'єктивним і не вираженим в оціночних категоріях («простим» об'єктивним) – вихід здійснюється у позасудовому порядку, тобто шляхом подання заяви до товариства чи уповноваженого органу держави, проте якщо додатковий елемент має об'єктивний характер та виражений в оціночних категоріях («поважна», «належна», «справедлива» причина виходу, тобто істотне порушення товариством або іншими учасниками прав або охоронюваних законом інтересів учасника, що виходить, можливо – таке, що унеможливує продовження участі у товаристві) – вихід здійснюється через суд, який встановлює наявність відповідних обставин.

При цьому у деяких правових системах (Туреччина, Чехія, Швейцарія) закріплена комбінація додаткових підстав виходу учасника з товариства, що корелюють із способами здійснення виходу: можливий вихід як з «простої» об'єктивної додаткової підстави у позасудовому порядку, так і у судовому порядку з об'єктивної додаткової підстави, що виражена в оціночних категоріях.

¹ Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06 лютого 2018 р. № 2275–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

² Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20030116>

³ Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576–XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

⁴ Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>

⁵ Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 р. № 4. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>

⁶ Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 р. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>

⁷ Там само.

⁸ Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду по справі № 914/271/17 від 04 червня 2018 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74601495>

⁹ Об обществах с ограниченной ответственностью: Закон Республики Армения от 21 ноября 2001 г. № ЗР-252. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1298&lang=rus>

¹⁰ О хозяйственных обществах: Закон Республики Беларусь от 09 декабря 1992 г. № 2020–XII. URL: http://kodeksyby.com/zakon_rb_o_hozyajstvennyh_obwestvah.htm

¹¹ Об обществах с ограниченной ответственностью: Федеральный Закон Российской Федерации от 08 февраля 1998 г. № 14–ФЗ. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_17819

¹² Зданіковський П. Вихід учасника з ТОВ у праві Польщі на тлі права України. *Корпоративне право України та європейських країн: питання теорії та практики*: зб. наук. праць за матеріалами XV Міжнародної наук.-практ. конференції (м. Івано-Франківськ, 6–7 жовтня 2017 р.) / за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. Івано-Франківськ : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. С. 92.

¹³ Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435–IV (зі змін. та доп.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

¹⁴ Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06 лютого 2018 р. № 2275–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

¹⁵ Там само.

¹⁶ Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code (Part Five: The Code of Obligations) of 30 March 1911. URL: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/>

¹⁷ Turkish Commercial Code. Türk Ticaret Kanunu. Istanbul: Vedat Kitapçılık, 2017. P. 296.

¹⁸ On Commercial Companies and Cooperatives (Business Corporations Act) : Law of Czech Republic dd. 25.01.2012. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Business-Corporations-Act.pdf>

¹⁹ Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

²⁰ Kodeks spółek handlowych: Ustawa z dnia 15 września 2000 r. № 94 poz. 1037. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20000941037>

²¹ Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code (Part Five: The Code of Obligations) of 30 March 1911. URL: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/>

²² Code des sociétés et des associations. URL: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/2019/03/23/2019A40586/justel>

²³ Kodeks spółek handlowych: Ustawa z dnia 15 września 2000 r. № 94 poz. 1037. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20000941037>

²⁴ Relidzyński P. Exclusion and withdrawal of a shareholder from a simple joint-stock company under polish law. *Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу*: зб. наук. праць за матеріалами XV Міжнародної наук.-практ. конференції (м. Івано-Франківськ, 6–7 жовтня 2017 р.) / за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. Івано-Франківськ : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2019. С. 175.

²⁵ Civil Code of Netherlands. URL: <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm>

²⁶ On Commercial Companies and Cooperatives (Business Corporations Act) dd. 25.01.2012. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Business-Corporations-Act.pdf>

²⁷ Companies Act Law of the United Kingdom dd. 08.11.2006 № 105. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>

Резюме

Смітюх А.В. Підстави виходу учасника з товариств з обмеженою відповідальністю та юридичних осіб подібних організаційно-правових форм: порівняльно-правовий аспект.

У статті представлено результати порівняльно-правового дослідження підстав виходу учасника з товариств з обмеженою відповідальністю та юридичних осіб подібних організаційно-правових форм у правових системах низки держав. Зокрема, зроблено висновок про те, що у більшості правових систем підставою виходу є фактичний склад до якого крім основного елементу – волевиявлення учасника щодо припинення корпоративних правовідносин участі, входить додатковий елемент суб'єктивного або об'єктивного характеру, який, у свою чергу, може бути таким, що виражений в оціночних категоріях, або ні. Класифіковано відповідні додаткові елементи, досліджено кореляцію між додатковими елементами фактичного складу підстави виходу та способом виходу.

Ключові слова: товариство з обмеженою відповідальністю, припинення правовідносин участі у товаристві, вихід учасника з товариства, оціночні категорії у праві.

Резюме

Смітюх А.В. Основания выхода участника из общества с ограниченной ответственностью и юридических лиц подобных организационно-правовых форм: сравнительно-правовой аспект.

В статье представлены результаты сравнительно-правового исследования оснований выхода участника из общества с ограниченной ответственностью и юридических лиц подобных организационно-правовых форм в правовых системах ряда государств. В частности, сделан вывод о том, что в большинстве правовых систем основанием выхода является фактический состав, в который кроме основного элемента – волеизъявление участника о прекращении корпоративных правоотношений участия, входит дополнительный элемент субъективного или объективного характера, который, в свою очередь, может быть выражен в оценочных категориях либо нет. Классифицированы соответствующие дополнительные элементы, исследована корреляция между дополнительными элементами фактического состава основания выхода и способом выхода.

Ключевые слова: общество с ограниченной ответственностью, прекращение правоотношений участия в обществе, выход участника из общества, оценочные категории в праве.

Summary

Andrii Smitiukh. The grounds of the shareholder's withdrawal from the limited liability companies and legal entities of the similar corporate forms: the comparative legal aspect.

The article presents the result of comparative legal studies of the grounds of the shareholder's withdrawal from the limited liability companies as well as legal entities of the similar corporate forms provided by the laws of some countries (namely Armenia, Belarus, Belgium, Czech Republic, the Netherlands, Poland, Russian Federation, Switzerland, Turkey, Ukraine and the United Kingdom).

It is concluded that in most legal systems the ground of the withdrawal is a set of facts composed of the main element – the declaration of will of the shareholder to terminate the corporate relationship of participation and an additional element of a subjective or objective nature. The aforesaid additional element of the objective nature in turn may be expressed by law in evaluation category or not.

The additional elements of the set of facts composing the ground of the withdrawal has been classified in the article. So, an additional element of the set of facts of the subjective nature is a declaration of will of the rest of shareholders to allow the shareholder's withdrawal. An additional element of the set of facts of the subjective nature may be provided by law in a «simple» way as a circumstances established by the company's articles of association or as an important decision of the general shareholders meeting objected by the minor shareholder or as a cause expressed by law in evaluation categories as a material breach of rights and interests of the shareholders by the company or other shareholders («just cause», «good cause», «justes motif», «the company's affairs are being or have been conducted in a manner that is unfairly prejudicial to the interests of shareholders» etc.).

The correlation between the nature of additional elements of the ground of the shareholder's withdrawal and the mode of the withdrawal has been investigated. The court mode of the shareholder's withdrawal is always provided if an additional element of the set of facts composing the ground of the withdrawal is expressed in evaluation categories as a material breach of rights and interests of the shareholder by the company or other shareholders. The different additional elements of the set of facts composing the ground of the shareholder's withdrawal may be provided by the law of the same legal system for judicial and non-judicial modes of the withdrawal.

Key words: limited liability company, termination of the shareholding relations, shareholder's withdrawal from the company, evaluation categories in law.